

KJAK

Trygggleiki er treytaður av veruligari ábyrgd

Løgmaður nýtti høvi at taka spurningin um flóttafólk upp í nýggjársrøðu síni. Tað er gleðiligt, at heitt orðaskifti síðan hevur tikið seg upp um flóttafólk og okkara skyldu mótvegis altjóða samfelagnum. Kjakið vendir tó á høvðinum, tí at áðrenn nakað kann gerast við flóttafólk, so mugu vit yvirtaka útlendingamál og orða føroyskan tilflytara- og integratiónspolitikk.



Tór Marni Weihe

*løgtingsvalevni
fyri Tjóðveldi*

Sjálvandi eiga Føroyar at taka í móti flóttafólkum. Sum limur í altjóða samfelagnum – og sum borgarar í eini samhaldsfastari, kristnari tjóð – hava vit eina skyldu at veita neyðstøddum eina hjálpanði hond. Men vit hava eisini eina skyldu mótvegis okkara bogarunum her í Føroyum, og við flóttafólkum og tilflytarum fylgja stórar avbjóðingar, ið krevja ábyrgdarkenslu, góða tilbúgving, figgjarligt og menniskjaligt tilfeingi og hart arbeiði, skal tað rigga. Søgán hevur lært okkum, at okkara samfeløg eru viðbrekin, og at tað ikki er so lætt, sum vit kundu ynskt okkum, at taka móti tilflytarum, ið koma úr londum, hvørs mentan og samfelag eru so ymisk frá okkara, at tað næstan er sum at koma á eina aðra gongustjørnu.

Ein kann royna at ímynda sær, at ein sjálvur noyddist at rýma undan ræðuleikum og byrja eitt nýtt lív í Afghanistan ella Saudi Arabia.

Eitt politiskt stórmál í vesturheiminum – eisini Føroyum

Tilflytarar og flóttafólk hava sett dagskránni á øll-

um Evropa seinastu árin, og politiska kósín í grannalondunum og vesturheiminum er í stóran mun tengd at, hvørt tilflytaravinarligir – ella atfinningarsamir flokkara sita við valdinum í ymisku londunum. Veruleikin – og orsökkin til hesa støðuna – er, at tilflytaraspurningurin er ein stór avbjóðing, ið vit hava havt trupult við at loysa, og av tí sama, so eru vit enda í eini keðiligari ringrás, har ið miseydnadur royndirnar at integrera hava ført til ein grundleggjandi illgruna mótvegis tilflytarum – eina figginamynd, sum miðlarnir hava tikið til sín og mála upp á vegginn dagliga – og av tí sama næstan gjørt tað ómøguligt at koma aftur um aftur og rætta feilirnar, ið gjørdir vóru at byrja við.

Kjakið er blivið alsamt meiri áhugavert her í Føroyum eisini, av tí at útlendingar jú sjálvandi eisini leita sær hendarvegin. Hóast teir ikki eru so nógvir í tali sum nú er, so gerast teir fleiri og fleiri, og tað trýstið, sum vanlukkur kring knøttin leggja á vesturheimin, fer ivaleyst eisini at merkjast her hjá okkum, og tí er umráðandi, at vit taka spurningin upp til viðger. Spurningarnir um tilflytara-integratións- og flóttafólka-politikk eru avgerandi fyri, hvussu vit sum tjóð og samfelag innrættað okkum at taka móti tí avbjóðing, ið økta tilflytingin til vesturheimin er.

Onki hent á økinum

Tíverri, so hevur lítið og onki orðaskifti verið um spurningarnar, og vit hava ongar fyrireikingar gjørt á økinum.

Seinasta átakið á økinum, var orðanin av einum integrasjónsáliti. Eitt gott átak, men tíverri, so hanga til-mælini í álitinum mestsum í leysari luft, tí at politiskt kunnu nógv av tiltøkunum ikki rættliga setast í verk uttan ein orðaðan integrasjónspolitikk, ið er kjølfestur í politiskum átøkum, ið fremjast skulu á økinum. Tað er eisini eitt sindur undarligt at seta í verk leiðreglur og mannagongdir fyri eitt øki, ið framvegis er undir donskum ræði.

Orsökkin til, at málsøki ikki er yvirtikið, er tó ikki, at øki ikki er til reiðar at verða yvirtikið. Í 2002 varð frágreiðing skrivað, um hvat skuldi til, og síðan eru fleiri frágreiðingar og metingar, umframt álitid um integratió, framleiddar, so øki er væl greinað og heilt klárt til yvirtøku.

Orsökkin er heldur ikki, at tað fer at kosta ein bóndagarð at yvirtaka útlendingamál. Savnaði kostnaðurin er mettur í fleiri umførum til at liggja um í mesta lagið 10-11 mió. kr. um árið. Uppskotini í tinginum hava eisini verið fleiri í talið, so móguleikarnir at fáa málsøki undir føroyska hond hava verið nógvir.

Hvør orsökkin er, til at økið framvegis er danskt, veit eg tí ikki at siga, men umberingar eru ongar.

Við hesi vitanini er tað skilligt, at fólk standa spyrjandi, tá ið lögmaður nú bráðliga burtur úr ongum kunnger, at vit skulu taka móti flóttafólkum. Onki er gjørt á økinum, og flóttafólk eru tilflytarar, ið rýma und-

an kríggi og vanlukku, og tey hava tí ein heilt serligan tørv, og krevst ein heilt serlig tilbúgving til at taka móti teimum. Vit kunnu ikki bara yvirnátt byrja at taka móti hesum fólkunum, tí at vit fáa ikki hjálpt teimum sum er. Tað er bara harmiligt, at lögmaður ikki setti ferð á yvirtøkuna av økinum – og arbeiðið at bígva okkum til at taka móti flóttafólkum og øðrum tilflytarum – beinavegin hann varð valdur lögmaður, tí at so høvdu vit ivaleyst longu havt tikið móti fleiri tilflytarum og flóttafólkum, og havt vælvirkandi skipanir á økinum.

Men, betri seint enn ongantið. Lögmaður fer vónandi at gera meira við málið enn at halda røður um tað. Tað ábyrgdarfulla at gera, er at vit yvirtaka málsøki og gera føroyskar reglur og mannagongdir fyri tilflytara-øki. Yvirtøka av málsøkinum er fyrsta stigið í eini tilgongd at skipa útlendingamál undir føroyskum ræði, umframt at vit orða ein føroyskan tilflytara- og integratiónspolitikk. Ikki fyrr enn hetta er gjørt, ber til at tosa um at taka móti flóttafólkum.

Javnvág millum móguleikar og krøv

Tilgongdin er umráðandi í hesum høpi. Vit eiga at læra av grannalondum okkara, og seta saman ein føroyskan tilflytarapolitikk, lagaður til føroyska samfelagið, har ið tey mistøk, ið onnur lond hava fremt, ikki verða endurtikin. Høvuðsendamálið í politikkinum má vera, at øll, ið hava

eitt ynski um, førleika til og áhuga í at koma hendarvegin sleppa tað, soleiðis at tey kunnu fáa sær arbeiði og skapa sær eina tilveru her. Men vit mugu eisini varðveita tað føroyska. Okkara tilflytarapolitikkur skal eisini skapa trygggleika fyri føroyingar, tí best fyri báðar partar er, at bæði tey, ið koma hendarvegin, og tey, sum bígva her, kenna seg trygg við tilgongdina. Vit mugu taka ábyrgd av økinum, og hóast vit skulu hava samkenslu við teimum, ið koma hendarvegin, so mugu vit eisini hugsa um, at tey skulu vera borgarar á jøvnum føti við øll onnur, sum bígva her. Tey skulu ikki serbehandlast, men hjálpast at gerast før fyri at taka við teimum skyldum, sum vit krevja, at aðrir borgarar liva upp til.

Lykilin at røkka hesum máli, er integratió. Fremmandar mentanir eru hjartaliga vælkomnar hendarvegin, og tað fjølbroytni, ið tilflytarar og flóttafólk skapa í føroyska samfelagnum er bert gagnligt og sunt fyri samfelagið. Umráðandi er tó, at tey verða slúsað inn í samfelag okkara við virðing fyri samfelagsbygnaði og mentan okkara, soleiðis at tey eru før fyri at virka her. Tey mugu læra um føroyska mentan, tey mugu læra okkara mál, tey mugu læra um fólkæræði og okkara politisku skipan og mentan, og tey mugu læra at virða tann siðaarv, ið hevur verið grundvøllurin undir føroyska samfelagnum. Vit hava trúarfrælsi og politiskt frælsi, og vit mugu virða,

at tey sum koma hendarvegin ikki hava somu heimsáskoðan sum vit. Men tað skal og má ikki bera til at koma hendarvegin og liva í einum paralellsamfelagið, har ið ongin roynd verður gjørd at laga seg til samfelag okkara, men heldur flyta sitt eigna samfelag hendarvegin og stovnseta tað her. Tað fáa hvørki tey, sum bígva her, ella tey, sum koman higar, nakað burturúr.

Eitt búgvið Løgting – eina breiða semju

Mín vón er, at røða løgmanns hevur sent ein kavabólt á rull. Vit mugu taka við ábyrgdini av okkara framtíð, heldur enn at vísa ábyrgdini frá okkum, og bert vóna, at avbjóðingarnar loysa seg sjálvar. Tað má bera til, at okkara politiska skipan tekur seg saman, og í eini breiðari semju (eini har ongin atkvøður í móti!) tekur eitt søguligt stig móti einum føroyskum samfelag, har ið framtíðin hjá okkum øllum liggur í okkara hondum. Sitandi samgonga hevur yvirtøkuna í sínum samgonguskjalið, og í næstum fer Løgtingið at viðgera uppskot frá andstøðuni um júst yvirtøku av útlendingamálum. Vísið tykkum nú frá tykkara bestu síðu – tit, okkara háttvirdu tingfólk – og vísið okkum, at tað ber til at semjast um at veita neyðstøddum eina hjálpanði hond, samstundis sum føroyingar kenna seg tryggar við tilgongdina.

Munur er á



Símun Pauli Jacobsen

Vestmanna

Í nakrar dagar hevur ljóðað, at fólkapensjónstarnir skulu fáa nakrar krónur meira um mánaðin – onkur hevur nevnt eina upphædd upp á 350 krónur um mánaðin.

Men nú siga tíðindini, at henda hækkingini ikki verður goldin pensjónistunum til jólar – heldur ikki til páskar – heldur ikki til hvítusunnu – men í fyrsta lagi til 1. juli 2015.

Eitt lögting, sum segði nei takk til fleiri milliardir

úr danska blokkinum, og sum setur arbeiðir í gongd fyri fleiri milliardir krónur. Hevur hetta lögting ikki ráð at gjalda pensjónistum hesar neyðars krónur beinanvegin?

Eg veit ikki, men tað tykist vera góð ráð til so mangt annað.

Annars haldi eg, at 350 krónur til pensjónistarnar er ikki nøkur stór upphædd.

Tá flatskattamálið var til umrøðu í tinginum, tyk-

ist vera sera umráðandi at fáa tað málið avgreitt sum skjótast, og har fingur landsins kosnu menn mikið meira enn 350 krónur í part við skattalætta.

Annars haldi eg, at pensjónistarnir áttu at fingið 1.000 krónur í lønarhækkan um mánaðin í staðin fyri sum ætlað við 350 krónum, og skuldu pensjónistarnir fingið hesa hækkin beinanvegin.

Undir P. M. Dams lögmanstíð frá 1958 var semja

millum danskar og føroyskar myndugleikar um, at føroyingar skuldu fáa somu fólkapensjón sum danskir fólkapensjónistar.

Fólkapensjónin til føroyingar skuldi gjaldast soleiðis:

Danski staturin 50
Føroyski landskassin 40%
Føroysku kommunurnar 10%

Er nøkur broyting farin fram viðvíkjandi hesi figging?

Um nøkur broyting er farin fram, nær er henda broyting farin fram? Hvør hevur samtykt eina móguliga broyting viðvíkjandi omanfyrinevndu figging?

Hvør munur er í lötuni millum fólkapensjón hjá føroyingum og dønum?